

S. Sayısı : 260

Türk kanunu medenisinin 88. nci maddesinin değiştirilmesine dair kanun lâyihası ve Adliye encümeni mazbatası (1/1084)

T. C.

Başvekâlet

Kararlar müdürlüğü

Sayı : 6/2295

31 - V - 1938

Büyük Millet Meclisi Yüksek Reisliğine

Türk kanunu medenisinin 88 nci maddesinin tadili hakkında Adliye vekilligince hazırlanan ve İcra Vekilleri Heyetinin 30 - V - 1938 tarihli toplantısında Yüksek Meclise arzı kararlaştırılan kanun lâyihası esbabı mucibesile birlikte sunulmuştur.

Başvekil
C. Bayar

✓ Türk kanunu medenisinin 88 nci maddesini tadil eden kanun lâyihasının mucib sebepleri

Türk kanunu medenisinin 88 nci maddesi erkeğin 18 ve kadının 17 yaşını ikmal etmedikçe evlenmelerini esasını kabul etmiştir. Muayyen bir yaştan aşağı evlenmeye cevaz verilmemesi her şeyden önce, tabiat kanunlarının zarurî bir icabıdır. Bundan başka müstakbel karı ve kocanın ana ve baba sıfatına yüklenecekleri vazife ve mesuliyetleri de nazara almak lâzımdır. Her iki bakımdan da evlenme ehliyet bir şahıstan diğer şahsa göre değişebilir. Fakat bu değişiklik muhitin, iklimin, hayat şartları um tesirleri altında bir memleketten diğer memlekete nazaran bariz ve umumî bir mahiyet arzeder. Kanunlarımızın ana hatları aynı esasa istinad eden Devletlerin evlenme hususunda ayrı ayrı yaşlar kabul etmiş olmalarının sebebi budur.

Netekim Roma kanun ve analarının tesiri altında kalmış olan muhitlerde bu yaş kadınlar için 12, erkekler için 14 olarak kabul edilmiştir. Fransa 1792 senesine kadar evlenmeye ehliyet hususunda bundan başka bir yaş tanımadı. 20 Eylül 1792 tarihli kanun evlenme yaşını kadınlarda on üçe erkeklerde on beşe çıkardı. Fransız medeni kanununun bu gün meri bulunan 144 nci maddesi kadının on beş erkeğin 18 yaşını ikmal etmedikçe evlenemeyeceğini kabul etmiştir. Evlenme yaşı Belçika ve İtalyada da Fransada olduğu gibi erkek için on sekiz, kadın için on beştir. Alman medenî kanununun 1303 nci maddesine göre erkek yirmi bir kadın on altı yaşını bitirmeden önce evlenen vez. Amerika birleşik Cümhuriyetlerini teşkil eden Devletlerin yirmi birinde evlenme yaşı erkekler için 18, dokuzunda 16, üçünde 17, ikisinde 15 ve birinde 20 ve yine bu Devletleri on altısında evlenme yaşı kadınlar için 16, on birinde 14, yedisinde on beş ve ikisinde 18 olarak kabul ve tesbit edilmiştir. İsviçre federal kanununda, uzun müddet erkek için on sekiz ve kadın için on altı olarak tesbit edilmiş olan evlenme yaşı bilahare 18 ve 20 ye çıkarılmıştır. İsviçre kanununun 96 nci maddesinden iktibas edilmiş olan Türk kanunu medenisinin 88 nci maddesi ik memleket arasındaki iklim ve muhit farkını nazara alarak evlenme yaşını gerek erkek ve gerek kadın için daha aşağı bir hadde tesbit etmiştir. Fakat İsviçreye nazaran yapılmış olan bu fark iklim ve muhitimizin icablarına tamamiyle uygundüşmediğini on bir senelik tatbikat göstermektedir. Türk mahkemelerinde açılmış olan yaş tashihi davalarının büyük bir yekûna baliğ olması v günden güne tezayüd eylemekte bulunması bunun açık bir delil ad edilebilir.

Filvaki, 935 senesinde 33 953 gibi büyük bir rakam teşkil eden yaş tashihi davaları 936 sen.

sinde 40 899, 937 senesinde 61 806 adedine yükselmiştir. Bundan başka fevkalâde hallere ve pek mühim bir sebebe dayanacağı kanunda sarahaten yazılı olan evlenmeye izin taleplerinin adedi hiç bir memleketle mukayese edilemeyecek derecede büyüktür. Yaş tashihlerinde görülen tezayüd evlenmeye izin hususunda daha büyük bir nisbette ilerlemiştir. 935 senesinde 900 den ibaret olan bu talepler 936 da 1264, 937 de 2085 e baliğ olmuştur. İstanbul ve Ankara gibi büyük iş merkezlerinde yaptırduğumuz tedkikatta yaş tashihi davalarının yüzde sekseninden fazlasının evlenmeye ehliyeti temin maksadile açılmış olduğu anlaşılmaktadır.

Belçika ve Fransaya nisbetle daha cenub iklimi bulunan memleketimiz için yaş haddinin buna göre indirilmesi düşünülebilir isede lâyhada yazılı hadlerin muhafazası muvafık görülmüştür.

Adliye encümeni mazbatası

T. B. M. M.

Adliye encümeni

Esas No. 1/1084

Karar No. 41

10 - VI - 1938

Yüksek Reisliğe

Evlenme yaşının erkek için 17 ve kadın için de 15 e indirilmesine dair Adliye vekilligince hazırlanan ve İcra Vekilleri Heyetinin 30 - V - 1938 tarihli toplantısında kabul edilip Yüksek Meclise arzı kararlaştırılan kanun lâyhası encümenimize havale buyurulmuş olmakla Adliye vekili hazır olduğu halde tedkik ve mütalea olundu.

Hükümetin esbabı mucibesinde serdolanın mülâhazalara ve Adliye vekilinin verdiği izahata göre lâyiha memleketin ihtiyacına uygun görülecek aynen kabul edilmiştir.

Umumî Heyetin tasvibine arzedilmek üzere

Yüksek Reisliğe sunuldu.

Adliye E. Reisi	Bu M. M.	Kâtib
Çorum	Erzurum	Erzurum
Münir Çağıl	Fuad Sirmen	
Bursa	Balıkesir	Denizli
S. F. Talay	Osman Niyazi Burcu	N. A. Küçüka
Kastamonu	Kocaeli	Bursa
Dr. Şükrü Şenozan	Ragıp Akça	Atıf Akgüç
Urfa	Kayseri	Kayseri
F. Gökbudak	R. Özsoy	H. F. Perker
Antalya		Antalya
T. Arıcan		Numan Aksoy

HÜKÜMETİN TEKLİFİ

Türk kanunu medenisinin 88 nci maddesinin tadil eden kanun lâyhası

MADDE 1 — Türk kanunu medenisinin 88 nci maddesi aşağıda yazılı şekilde değiştirilmiştir:

«Erkek on yedi, kadın onbeş yaşını ikmal etmedikçe evlenemez.

Şu kadar ki hâkim, fevkalâde hallerde ve pek mühim bir sebebe mebni on beş yaşını ikmal etmiş olan bir erkeğin veya on dört yaşını bitirmiş olan bir kadının evlenmesine müsaade edebilir. Karardan önce ana, baba veya vasinin dinlenmesi şarttır.

MADDE 2 — Bu kanun neşri tarihinden me-

ridir.

MADDE 3 — Bu kanunun hükmünü icraya, İcra Vekilleri Heyeti memurdur.

30 - V - 1938

Bş. V.	Ad. V.	M. M. V.
C. Bayar	Ş. Saracoğlu	K. Özalp
Da. V.	Ha. V.	Ma. V.
Ş. Kaya	Dr. T. R. Aras	F. Ağralı
Mf. V.	Na. V.	İk. V.
S. Arıkan	A. Çetinkaya	Ş. Kesebir
S. İ. M. V.	G. İ. V.	Zr. V.
Dr. H. Alataş	Rana Tarhan	F. Kurdoğlu